

ЗЕМСЬКИЙ ЛІКАР М.М. ЄВРЕЙНОВ: ВІХИ ЖИТТЯ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена аналізу життєвого шляху та громадської діяльності земського лікаря, гласного Городнянського повітового та Чернігівського губернського земських зібрань М.М. Євреїнова (1860 – 1918).

Ключові слова: Микола Євреїнов, Ваганичі, Городня, Чернігів, земство, гласний, лікар.

Микола Миколайович Євреїнов (1860 – 1918) – відомий на Чернігівщині земський лікар та громадський діяч. Деякі аспекти його життя висвітлені у публікації Л. Феофілової [1]. Втім, його життєвий шлях та громадська діяльність ще не знайшли належного відображення в історичній літературі. У даній статті зроблена спроба розглянути саме цей аспект проблеми.

Дворянський рід Євреїнових відомий на Чернігівщині з середини XVIII ст. і веде свій початок від «коллежского советника, таможенного директора» Михайла Васильовича, одруженого на дочці бунчукового товариша Анні Андріївни Стахович. Його син Андрій (1767 – ?) дослужився до військового звання майора і командував Чернігівським губернським військом, а онук Іван (1796 – до 1859), продовжуючи родинні військові традиції, був командиром Ольвіопольського уланського полку. За бойові заслуги полковник І.А. Євреїнов був нагороджений орденами св. Володимира 4 ступеня з бантом (1831) та св. Георгія також 4 ступеня (1840), польськими військовими нагородами. Останні роки життя проведені ним у маєтку в с. Ваганичі Городнянського повіту [2, 56].

М. М. Євреїнов народився у 1860 р. в родині штаб-ротмістра Миколи Івановича Євреїнова (1835 – ?) та його дружини Олімпіади Іванівни Липської. Подружжя крім сина Миколи мало ще дочок Марію (1861 р. н.) та Єлизавету (1863 р. н.) [3, 89].

Батько Миколи був відомим громадським діячем. Його турботами у Ваганичах було відкрито парафіяльне училище, для якого М.І. Євреїнов виділив приміщення. Значні кошти та матеріали він пожертвував на будівництво нової церкви в селі [1, 292]. М.І. Євреїнов упродовж 1871 – 1879 рр. був гласним Городнянського повітового земського зібрання та плідно працював у земських комісіях [4, 532-533]. Зокрема, на засіданні зібрання 20 жовтня 1878 р. він був обраний до складу комісії, яка обговорювала проект «Устава Черниговского общества охоты» [4, 34]. З 16 вересня 1875 р. згідно обрання він був почителем Ваганицького земського початкового училища, а з 13 червня 1881 р. по 12 вересня 1884 р. почительською закладу була

дружина штаб-ротмістра О. І. Євреїнова [4, 552]. Як попечитель він отримував від повітового земства 200 руб. на рік на утримання вчителя та приміщення школи. Разом з тим М.І. Євреїнов мав за обов'язок «снабжать школу пособиями на свой счет» [4, 227]. 10 жовтня 1879 р. повітовим земським зібранням він був обраний почесним мировим суддею Городнянського повіту (15 проти 3) [4, 387].

Середню освіту М.М. Євреїнов здобув у 1-й київській гімназії, вищу – на медичному факультеті Київського університету св. Володимира. Під час навчання в університеті у вересні 1884 р. за участь у студентському русі він перебував під слідством у Київському жандармському управлінні. Закінчивши у 1886 р. університет, М.М. Євреїнов повернувся до маєтку у с. Ваганичі і працював спочатку «вольнопрактикующим» лікарем, а потім упродовж тривалого часу – земським лікарем. Разом з тим він господарював у маєтку, який на початку XX ст. становив 1081 $\frac{3}{4}$ дес. землі [5, 1] і знаходився у 3 верстах від станції Хоробичі Либаво-Роменської залізниці по дорозі на посад Добрянку.

На земських виборах влітку 1886 р. землевласники Городнянського повіту обрали М.М.Євреїнова гласним повітового земського зібрання, на засіданні якого 21 жовтня його було обрано ще й гласним Чернігівського губернського земського зібрання [6, 52, 60]. Тоді ж гласні включили М.М.Євреїнова до складу кошторисної та комісії проектів, обрали попечителем Ваганицького земського училища та членом Городнянської повітової училищної ради [6, 71, 608, 610].

Фактично з 1886 р. по 1917 р. з незначними перервами М.М. Євреїнов обирався гласним Городнянського повітового та Чернігівського губернського земських зібрань і зробив чимало корисного для підвищення рівня медичного забезпечення та освіти мешканців Городнянського повіту та Чернігівської губернії. Він обирався попечителем Ваганицької, Переписької та Хоробицької народних шкіл [7, 16], протягом 21 року був почесним мировим суддею Городнянського повіту. Лише у 1913 р. з невідомих причин Сенат відмовив у затвердженні М.М. Євреїнова на посаді почесного мирового судді [8, 11].

Заслугує на увагу діяльність М.М. Євреїнова як члена Городнянської повітової училищної ради. Через рік роботи на засіданні повітового земського зібрання 9 жовтня 1887 р. він доповів про стан освіти в повіті та вніс пропозиції щодо його покращення. Доповідь знайшла підтримку в комісії і зібрання згідно пропозицій М.М. Євреїнова збільшило заробітну плату вчителям народних шкіл на 1 руб. 75 коп. до 17 руб. на місяць, у Тупичівському земському училищі запровадило посаду помічника учителя, зобов'язало Солонівську сільську громаду до 1 січня 1888 р. привести у належний стан

приміщення школи [9, 168, 182]. Була підтримана пропозиція М.М. Євреїнова щодо створення при повітовій земській управі центральної учительської бібліотеки [9, 204].

На засіданні зібрання 8 жовтня 1888 р. М.М. Євреїнов, доповідаючи про стан шкільництва у повіті, зокрема, зазначив: «Прозябание наших школ в истекшем году было такое же неприглядное, как и в прошлом; те же самые элементы, тормозившие развитие школьной жизни, остались не устраненными и в отчетном году. В этом году в 3 селах местное духовенство пыталось совершенно уничтожить земские школы, для чего священник в Солоновке и псаломщик, с ведома священника, в Дроздовице заняли самоуправно училищные здания под свои квартиры и выдворить их оттуда было довольно трудно. В Боровичском училище произошли разные дразги между учителем и законоучителем, благодаря чему законоучитель ни разу не посещал училища, и чрез это не могло быть выпуска». М.М. Євреїнов знову запропонував ряд заходів для покращення стану народної освіти. Згідно його пропозицій було збільшено заробітну плату помічників вчителів на 3 руб. на місяць та вчителів на 12 руб. на рік. Того ж таки дня «по заявленію члена училищного совета Евреинова» зібрання ухвалило видати вчителю Лиственської школи «квартирные деньги в размере 30 р.» і доручило земській управі на наступне зібрання скласти кошторис на капітальний ремонт шкільного будинку у с. В. Листвен [9, 189-190].

Невідомо з якої причини 9 жовтня 1888 р. М.М. Євреїнов відмовився від посади члена повітової училищної ради, однак на наступному зібранні 20 жовтня 1889 р. він знову був обраний до її складу переважно більшістю голосів [9, 219]. На засіданні зібрання 9 жовтня 1890 р. він оприлюднив змістовну доповідь з питань народної освіти [9, 222-241] і зібрання «по предложению председателя Ф.А. Лизогуба, постановило: выразить Н.Н. Евреинову благодарность за его энергичную и благотворную деятельность по улучшению школьного дела в Городнянском уезде» [9, 241]. Зібрання підвищило заробітну плату педагогам, запровадило посади помічників вчителів у Ваганицькій та Дроздовицькій земських школах. Лише одна пропозиція М.М. Євреїнова була відхилена – «ходатайство о предоставлении учителям земских школ права преподавать Закон Божий, в виду полной безнадежности удовлетворения такого ходатайства» [9, 246]. 11 жовтня 1890 р. М.М. Євреїнов був обраний до складу комісії по створенню у Городні ремісничого училища [9, 267].

Упродовж ряду років, починаючи з 17 жовтня 1889 р., М.М. Євреїнов обирався земцями до складу повітової комісії для складання розкладки земських податків [10, 84]. На засіданні повітового

земського зібрання 8 червня 1908 р. він разом з О.О. Бакуринським та О.О. Свечиним знову були обрані до складу комісії, яка мала переглянути норми оцінки фабрик та заводів та підготувати підстави для земського оподаткування [11, 129].

Не менш плідною була його діяльність у медичній сфері. У с. Ваганичах М.М. Євреїнов збудував зразкову земську лікарню, будинок для лікаря та фельдшера. На Городнянському повітовому земському зібранні у 1909 р. під час обговорення кошторису на будівництво квартир для лікаря і фельдшера у с. Ваганичах було ухвалено: «Поручить управе приступить к устройству дома, причем, имея в виду, что средства для этой надобности предоставлены врачом Н.Н. Евреиновым, отказавшимся от получения жалованья, каковых средств к концу 1909 г. будет до 2000 руб., – на постройку в смету никакой суммы не вносить» [12, 95]. Його лікарська діяльність була відзначена земцями на повітовому земському зібранні у жовтні 1911 р.: «Осведомившись об оставлении гласным-врачем Н.Н. Евреиновым его деятельности по непосредственному заведыванию Ваганичским врачебным участком, собрание выразило Н.Н. Евреинову глубокую благодарность за его полезные труды в деле врачевания» [13, 80]. Власний медичний інструмент та чималу медичну бібліотеку (683 прим.) він подарував у власність Ваганицької земської лікарні [1, 294]. Й надалі М.М. Євреїнов значну увагу приділяв розвитку медицини. Зокрема, 16 квітня 1914 р. на засіданні санітарної ради при Городнянській повітовій земській управі він був обраний до складу комісії, яка мала підготувати питання щодо створення при лікарнях інфекційних відділень [14, 9].

М.М. Євреїнов був одним із шести членів-засновників та відповідальною особою Ваганицької народної бібліотеки-читальні, яка була заснована наприкінці 1895 р. на кошти членів-засновників. Він готував статут бібліотеки та намагався поповнити її книжкові фонди за допомогою Чернігівського губернського земства, оскільки на губернському земському зібранні 29 січня 1896 р. розглядалося клопотання засновників Ваганицької народної бібліотеки про надання їй субсидії [15, 159]. Незабаром фонд бібліотеки становив близько 1,5 тис. книг і нею користувалося понад 300 абонентів [1, 294].

У власній садибі М.М. Євреїнов обладнав метеорологічну станцію, де з кінця 1889 р. вів спостереження за кліматичними умовами, результати яких передавав до метеорологічної служби Чернігова. Цей аспект його діяльності знайшов відображення у публікації агронома Е.Гарлицького [16].

У складний час Першої світової війни М.М. Євреїнов був головою кошторисної комісії Городнянського повітового земського зібрання і

намагався разом із повітовою управою полегшити становище населення. Зокрема, на засіданні 20 липня 1916 р. він доповів про необхідність збільшення заробітної плати земським службовцям та встановити тверді ціни на жито, ячмінь, та овес, які були підтримані гласними [17, 5-6]. На засіданнях зібрання у листопаді 1916 р. М.М.Євреїнов перебував у центрі уваги і 9 листопада був обраний переважною більшістю голосів до складу Городнянських повітових училищної ради, оціночної комісії та Чернігівської губернської економічної ради. За пропозицією голови, «собрание выразило благодарность Н.Н. Евреинову – председателю сметной и проектной комиссий, наиболее энергичному и деятельному гласному Городнического земского собрания» [17, 95-96].

Не менш плідно працював М.М. Євреїнов як гласний Чернігівського губернського земського зібрання. Вже на засіданні 4 грудня 1886 р. його обрали до складу ревізійної та проектною комісій [18, 16]. У складі названих комісій він працював майже весь час перебування губернським гласним.

На засіданні зібрання 14 грудня 1891 р. у зв'язку з вибуттям зі складу Чернігівської губернської земської управи М.М. Миклашевського та П.П.Червінського М.М.Євреїнов був обраний разом з Л.Я. та М.Л. Рудановськими, І.Л. Шрагом членами названої управи і виконував ці обов'язки протягом 1892 р. на громадських засадах [19, 408-409].

На засіданнях Чернігівського губернського земського зібрання М.М. Євреїнов приділяв увагу питанням розвитку медицини та освіти. Зокрема, на засіданні 5 грудня 1902 р. під час обговорення питання «о ветеринарной помощи населению» він підтримав пропозицію гласного міської думи А.Г. Розенеля про необхідність створення в Чернігові «бактериологического института для приготовления сывороток для борьбы с эпизоотиями» [20, 13-14]. 8 грудня того ж таки року його обрано до складу комісії, яка мала підготувати питання «о мелкой земской единице» [20, 26]. Наступного дня «Н.Н. Евреинов прочел доклад по вопросу об устройстве общеобразовательных курсов для учителей Черниговской губернии в г.Чернигове летом 1903 года». Зібрання підтримало висновки комісії і внесло у кошторис 7500 руб. на їх організацію [20, 5-6].

М.М. Євреїнов був у складі тих 53 з 94 членів Чернігівського губернського земського зібрання чергової 40-й сесії (26 листопада – 14 грудня 1904р.), які 5 грудня підготували на ім'я імператора адресу про необхідність суттєвих змін у чинному законодавстві у напрямку демократизації країни [21, 59]. За це він був виключений зі списку гласних. Однак, незважаючи на цей виступ, 8-10 березня 1905 р. Городнянське повітове земське зібрання знову обрало М.М. Євреїнова разом

з іншими підписантами адреси губернськими гласними [22, 286].

15 січня 1909 р. М.М. Євреїнов був обраний до складу новоствореної постійної комісії з питань народної освіти [23, 3], а восени того ж таки року – делегатом на Харківський з'їзд лікарів [24, 100]. На тому ж таки зібранні гласний П.Я.Дорошенко повідомив про те, що ним «совместно с гласным Евреиновым, осмотрена Черниговская ремесленно-исправительная колония, при чем оказалось, что колония находится в хорошем состоянии и что прошлогодние дефекты устранены, и предложил возобновить ассигновку колонии, с чем согласилась и сметная комиссия». Внаслідок їх висновків губернське земське зібрання асигнувало колонії 300 руб. [24, 102].

М.М. Євреїнов взяв участь в Обласному з'їзді лікарів і представників земств у Харкові, який розпочав роботу 26 травня 1910 р. і був присвячений питанням боротьби з епідеміями. Він вніс пропозицію щодо зміни напрямку робіт, вважаючи завданням «областного съезда – объединения санитарных мероприятий по губерниям, а также установления формы взаимоотношений всех земств южных губерний» [25, 130]. Виступаючи з приводу кількості земських лікарів в Чернігівській губернії, він зазначав: «Действительно, врачей мало, но население и особенно гласные от крестьян – еще не достаточно ценят деятельность врачей, считают их «панями» и охотнее пользуются услугами фельдшеров. Вот почему земства вынуждены сначала устраивать фельдшерские пункты, а затем уже переделывать их на врачебные». М.М. Євреїнов вважав за необхідне створити у Городнянському повіті ще один лікарняний пункт [25, 133].

Зазначимо, що крім роботи в органах земського самоврядування, М.М. Євреїнов плідно працював у громадських організаціях. Зокрема, він був членом «Общества взаимного вспомоществования учащим и учившим Черниговской губернии», заснованого 4 січня 1899 р. [26, 66]. М.М. Євреїнов сприяв поповненню колекцій Музею українських старожитностей В.В. Тарновського. Зокрема, у 1906 р. він пожертвував Музею «накладку на ворот платья гетманши Скоропадской и универсал гетмана Скоропадского сотнику Стаховичу на с.с. Семковку, Быриловку и Кусяювку» [27, 111].

М.М. Євреїнов активно працював у Городнянському повітовому та Чернігівському губернському земстві фактично до весни 1917 р. Зокрема, на засіданні губернського земського зібрання 1 березня 1917 р. у зв'язку зі смертю відомого земця В.М. Хижнякова, за пропозицією М.М. Євреїнова, «собрание постановило: выразить семье покойного искреннее соболезнование в постигшем их горе и глубокое чувство скорби,

которое испытывает собрание от этой потери». На тому ж таки засіданні М.М. Євреїнов був додатково обраний до складу ревізійної комісії [28, 12].

М.М. Євреїнов взяв участь у засіданнях Чернігівського губернського земського зібрання 12-22 травня 1917 р., до якого на хвилі революційних подій увійшов у повному складі Губернський виконавчий комітет і представники від Губернської ради селянських депутатів. На останньому засіданні зібрання 22 травня «по предложению гл. Каминера и Евреинова собрание постановило: выразить глубокую благодарность старому составу управы и от имени земского собрания старого цензового состава выразить глубокую благодарность третьему элементу за его труды на пользу населению» [29, 6].

17-21 грудня 1917 р. відбулось Городнянське повітове земське зібрання. У складі гласних М.М. Євреїнова вже не було. Він був обраний тільки гласним Яриловицького волосного зібрання Городнянського повіту [30, 3].

Життєвий шлях М.М. Євреїнова обірвався 9 квітня 1918 р. Знаходячись у своєму будинку, він був убитий пострілом у вікно [31, 3]. Про цю трагічну подію М.М. Могилянський писав, що коли М.М. Євреїнову казали, що «лишатися у Ваганичах небезпечно, відповідав: «Нехай уб'ють, а з Ваганичів я не поїду. І невідомий злочинець вистрілом через вікно увірвав корисне і плідне життя громадського діяча» [32, 10]. Напевно, це було замовне вбивство. Напередодні Великодня 1917 р. у місцевій пресі була оприлюднена його кореспонденція. М.М. Євреїнов звертав увагу громадськості на погане забезпечення села продовольством та зловживання з його розподілом. Він зазначав: «Подходит теперь праздник Пасхи. Нужна пшеничная мука, но ее отпускают по 2 ф. на душу, да и то по спискам населения, составленным 15 лет тому назад. Муки не хватает. Пробовали кооперативы обращаться в кассу с просьбой о выдаче удостоверений о вывозе муки из других губерний, но в этом было отказано. Между тем на нашу ж. д. станцию Хоробичи постоянно приходят вагоны с мукой для частных торговцев, главным образом, евреев п. Добрянки. Каким образом получают торговцы удостоверения – мне неизвестно, – но все это, вместо требуемого данной минутой успокоения, вносит в население смуту и неудовольствие» [33, 6].

Напевно, шукання справедливості призвело М.М. Євреїнова до загибелі. Після смерті його приватна різноманітна за змістом бібліотека у 8195 прим. опинилась у фондах Городнянської повітової радянської бібліотеки і, на жаль, була знищена у повоєнний час [1, 295].

Так завершив свій життєвий шлях відомий земський лікар, громадський діяч і благодійник

М.М. Євреїнов, який зробив чимало корисного для піднесення життєвого та культурного рівня населення Чернігівщини.

Посилання

1. Феофілова Л. Добрим ділам не згубитися в часі. Пам'яті М.М. Євреїнова / Л. Феофілова // Скарбниця української культури. – Чернігів, 2007. – Вип. 8. – С. 292-297.
2. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО), ф. 127, оп. 3а, спр., 844, 108 арк.
3. Милорадович Г.А. Родословная книга Черниговского дворянства / Г.А. Милорадович. – СПб., 1901. – Т. II. – Ч. 3. – 407, 9, 33, 16, СХ с.
4. Свод постановлений уездных земств Черниговской губернии. Том. 1-й. Городничий уезд (с 1865 по 1884 включ.). Составил М.С. Гаврилов. – Чернигов, 1886. – XIV, 600 с.
5. ДАЧО, ф. 145, оп. 2, спр. 1134, 156 арк.
6. Свод постановлений уездных земских собраний Черниговской губернии за 1886 год с приложением смет и раскладок на 1887 г. Составил С. И. Лисенко. – Чернигов, 1890. – 843 с.
7. ДАЧО, ф. 145, оп. 3, спр. 882, 104 арк.
8. По Черниговской губернии // Черниговская земская неделя (далі – ЧЗН). – 1914. – № 1. – 3 января.
9. Свод постановлений Городничьего земского собрания по народному образованию за 1885-1891 гг. // Земский сборник Черниговской губернии (далі – ЗСЧГ). – 1893. – № 3-4. – С. 163-272.
10. Бакуринский Ал. Земское обложение в Городничском уезде (1865 г. – 1909 г.) / Ал. Бакуринский // ЗСЧГ. – 1909. – № 2. – С. 64-143.
11. Городнянское собрание // ЗСЧГ. – 1908. – № 10. – С. 125-130.
12. Городнянское собрание // ЗСЧГ. – 1910. – № 1. – С. 89-102.
13. Городнянское очередное земское собрание 1911 года // ЗСЧГ. – 1912. – № 3. – С. 77-81.
14. Г. Городня // Корреспонденции // ЧЗН. – 1914. – № 27. – 4 июля.
15. Журналы заседаний Черниговского губернского земского собрания XXXI сессии 1895 г., с 16-го января по 1-е февраля 1896 года. – Чернигов, 1896. – 499 с.
16. Гарлицкий Э. К вопросу об осадках и вообще о климатических условиях в Черниговской губернии (по данным Ваганичской метеорологической станции с 1890 по 1904 – 1905 г.) (Посвящается автором искренне уважаемому Ник. Ник. Евреינוву) // ЗСЧГ. – 1906. – № 9. – С. 117-176.
17. Журналы Городнянского уездного земского собрания чрезвычайного созыва 20-го июля и 52 – й очередной сессии 1916 года. – Городня, 1918. – 374 с.
18. Черниговское губернское земское собрание XXII очередной сессии с 4-го по 19-е декабря 1886 года (Журналы собрания и стенографический отчет). – Чернигов, 1887. – 424 с.
19. Журналы Черниговского губернского земского собрания XXVII очередной сессии с 4 по 14 декабря 1891 года). – Чернигов, 1892. – 410 с.
20. Черниговское губернское земское собрание XXXVIII очередной сессии (окончание) // ЗСЧГ. – 1903. – № 1. – С. 4-29.
21. Журналы заседаний Черниговского губернского земского собрания XL очередной сессии (26 ноября – 14 декабря). – Чернигов, 1905. – 87, 236 с.
22. Белокопский И.П. Земское движение / И.П. Белокопский. – М., 1914. – 397 с.
23. Губернское земское собрание // Черниговское слово. – 1909. – № 631. – 17 января.
24. Черниговское губернское земское собрание очередной сессии 1909 года // ЗСЧГ. – 1909. – № 12. – С. 91-123.

25. Котельников М.Н. Областной съезд врачей и представителей земств в г. Харькове / М.Н. Котельников // ЗСЧГ. – 1910. – № 6. – С. 128-136.

26. Журнал очередного общего собрания Общества взаимного вспомоществования учащим и учившим в Черниговской губернии 1 июня 1900 года // ЗСЧГ. – 1900. – № 9. – Приложения. – С. 1-81.

27. Музей украинских древностей В.В. Тарновского в 1906 г. // ЗСЧГ. – 1908. – № 1. – С. 110-115.

28. Черниговское очередное губернское земское собрание // Черниговская земская газета (далі – ЧЗГ). – 1917. – № 20. – 9 марта. – С. 11-13.

29. Черниговское губернское земское собрание // ЧЗГ. – 1917. – № 45. – 16 июня.

30. Городнянское уездное земское собрание // ЧЗГ. – 1918. – № 3 – 4. – 12 января.

31. Н.Н. Евреинов (Некролог) // ЧЗГ. – 1918. – № 25-26.

32. Могилянський Мих. М.М. Євреїнов (Некролог) / Мих. Могилянський // ЧЗГ. – 1918. – № 29-30. – 26 квітня.

33. Е.Н. С. Ваганичи, Городнянского уезда / Н.Е. // ЧЗГ. – 1917. – № 26-27. – 31 марта – 4 апреля.

Рахно А. Я. Земский врач Н.Н. Евреинов: вехи жизни и общественной деятельности

Статья посвящена анализу жизненного пути и общественной деятельности земского врача, гласного Городнянского уездного и Черниговского губернского земских собраний Н. Н. Евреинова (1860 – 1918).

Ключевые слова: Николай Евреинов, Ваганичи, Городня, Чернигов, земство, гласный, врач.

Rakhno O. Ya. Zemstvo doctor M.M. Yevreinov: milestones of life and public activity

The article is devoted to analysis of M.M. Yevreinov's (1860–1918) course of life, his public activity as zemstvo doctor, councilor of Horodnia district and Chernihiv provincial zemstvo assemblies.

Key words: Mykola Yevreinov, Vahanychi, Horodnia, Chernihiv, zemstvo, councilor, doctor.

23.03.2012 р.

УДК 94(477.51 «1868/1940»

Р.І. Огієвська

ВЛАСНИК БАТУРИНСЬКОЇ САДИБИ В.П. КОЧУБЕЙ

На основі джерельних матеріалів розглядається життєвий шлях власника батуриНСЬКОЇ садиби Василя Петровича Кочубея.

Ключові слова: БатуриНСЬКОЇ, Василь Петрович Кочубей, маєток, посада, статський радник.

До наших днів у Батурині збереглися унікальні пам'ятки – Будинок Генерального судді Василя Леонтійовича Кочубея та парк «Кочубейський», власником яких в кінці XVII – на початку XVIII ст. був Василь Леонтійович Кочубей. У фондовій збірці НІКЗ «Гетьманська столиця» зберігаються матеріали, які допомогли нам визначити, що останнім із нащадків генерального судді, хто володів батуриНСЬКОЇ садибою, був Василь Петрович Кочубей. Листи від головного лісничого Старо-Гутського лісництва до сторожа батуриНСЬКОЇ садиби Дмитра Косьмовича Дяченка були передані до фондів музею у 1988 р. Надією Єгорівною Дяченко. Розбірливо читається перша половина прізвища лісничого «Павлов...», а з календаря Чернігівської губернії за 1903 р. точно дізнаємося його ім'я: «Лісничий потомственного дворянина В.П. Кочубея, Губернский секретарь П.А.Павлович» [1, 13]. На штампах листа від 7 березня 1904 р. (фондовий номер КВ-2 – 2000/Д-2-683) та листа від 20 вересня 1911 р. (фондовий номер 334/Д-1-н/д) зазначено: «М.З. и Г.И. Корпусъ льсничих льсничаго Старо-Гутского льсничества Василя Петровича Кочубея». Іменний відкритий лист від 12 вересня 1912 р. (фондовий номер КВ-2-2000/Д-2-684) вгорі містить напис: «Старо-гутское лесное управление Стацкого Советника В.П.Кочубея», а внизу зазначена адреса: «м. Батуринь Черниговской губ. Сторожу **БатуриНСЬКОЇ усадьбы В.П. Кочубея**, Дмитрию Дьяченко».

Разом із листами до фондів були передані два конверти (фондові номери 904/Д-2 н/д, 905/Д-2-н/д), на яких в адресі чітко вказаний власник садиби: «В м. БатуриНСЬКОЇ Черниговской губернии, Конотопского уезда в **усадьбу В.П.Кочубея**, сторожу Дмитрию Дьяченко». Отже ми дістались висновку, що на початку XX ст. власником батуриНСЬКОЇ садиби був Василь Петрович Кочубей. Про нього і піде мова в даному дослідженні.

Василь Петрович Кочубей народився у 1868 р. у родовому маєтку с. Згурівка Київської області в сім'ї Петра Аркадійовича Кочубея та Варвари Олексіївни Кушельової-Безбородько [2, 551]. Його батько очолював Імператорське російське технічне товариство, був почесним членом Академії наук. В Полтавській та Чернігівській губерніях йому належало 16,5 тис. десятин землі [2, 548].